

Облік і аудит основних засобів та інших необоротних матеріальних активів підприємства

Даний матеріал наводиться в демонстративних цілях. Через це файл не відображає повний обсяг роботи. Для отримання цілісної інформації по цій чи іншій роботі звертайтеся до менеджерів сайту

kursach.in.ua

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1.1.1 Необоротні матеріальні активи	6
1.1.2 Основні засоби	8
1.2 Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів та необоротних матеріалів підприємства	9
Висновок до розділу 1	11
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТОВ «БУЧАЧАГРОХЛІБПРОМ»	12
2.1 Проведення аналітичних процедур в аудиті	12
2.2 Організаційно-економічна характеристика підприємства	14
2.3 Основні напрямки аналізу необоротних матеріальних активів ТОВ «Бучачагрохлібпром»	16
Висновок до розділу 2	18
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	19
3.1 Аналіз ефективності використання основних засобів та матеріальних активів	19
3.2 Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів та матеріальних активів	21
3.3 Напрямки удосконалення обліку та аудиту основних засобів на ТОВ «Бучачагрохлібпром»	23
Висновок до розділу 3	25
ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27

ВСТУП

Актуальність теми. Основні засоби називають «основними», бо вони складають технічну базу підприємства. Саме основні засоби визначають сучасний рівень виробництва та його ефективність. Від рівня забезпеченості підприємства основними засобами залежить випуск готової продукції та створення належних умов для праці і соціального розвитку колективу.

Ефективність управління необоротними матеріальними активами підприємства залежить від об'єктивності висновків за результатами аналізу та контролю достовірної інформації за операціями з цими активами, яка показує, у які види майна здійснено інвестиції і наскільки раціонально використовуються об'єкти інвестування та реальності розроблених організаційно-технічних заходів. Від ефективного використання необоротних матеріальних активів в кінцевому результаті залежать показники прибутку, рентабельності, фондоддачі та інші якісні показники господарської діяльності підприємства.

Проблемам організації бухгалтерського обліку основних засобів присвячені праці багатьох вітчизняних науковців: Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голов, Г.І. Гринман, Литвина Я.Ю., Г.Г. Кірейцева, В.Б. Моссаковського, М.Ф. Огійчука, Гарасима П.М., Н.М. Ткаченка, М. Білухи, В.П. Завгороднього, М. Пушкаря.

Значний внесок в розвиток теорії, організації та методики обліку, аналізу та контролю необоротних матеріальних активів зробили такі вчені-економісти: М.А. Барсукова, М.Т. Білуха, М.І. Бондар, Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, А.М. Герасимович, В.М. Діба, А.Г. Загородній, З.В. Задорожний, М.М. Зюкова, В.В. Жук, В.П. Карєв, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, Н.М. Малюга, Є. В. Мних, О.Ю. Омельченко, Ю.І. Осадчий, М.В. Півторак, С.Р. Романів, П.Т. Саблук, В. С. Семйон, В.В. Сопко, В.Г. Швець, Л.В. Чижевська та ін.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень щодо категорії «оборотні засоби» та «необоротні матеріальні активи» та розробці практичних рекомендацій з удосконалення організації і методики обліку та аудиту відповідно.

Для досягнення вказаної мети в роботі поставлено такого роду **завдання**:

- уточнити економічний зміст поняття «необоротні активи» з метою впорядкування відображення даного виду майна в обліковій системі підприємства;

- виявити особливості організації обліку необоротних матеріальних активів підприємства;

- узагальнити методика обліку необоротних матеріальних активів підприємства;

- запропонувати напрямки здійснення аналізу необоротних матеріальних активів підприємства;

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВ «Бучачагрохлібпром».

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні та методичні питання обліку та аудиту основних засобів та необоротних матеріальних активів підприємства.

У дипломній роботі використано загальнонаукові **методи дослідження**: аналіз, порівняння, узагальнення та спеціальні: опитування, фізична перевірка, перерахування, документальна перевірка, вибіркоче дослідження.

У дипломній роботі використовувалися загальнонаукові (спостереження, порівняння, формалізація, аналіз і синтез, індукція та дедукція) та специфічні методи дослідження. За допомогою історичного методу досліджено походження, формування та розвиток категорії основних засобів у системі обліку. Документальне оформлення операцій з основними засобами розглянуто за допомогою системного вивчення господарських процесів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні шляхів покращення обліку і аудит основних засобів та необоротних матеріальних активів підприємства, розробці теоретичних і практичних рекомендацій щодо оптимізації обліку та аудиту основних засобів на досліджуваному підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування наданих пропозицій щодо вдосконалення обліку та аудиту

основних засобів та необоротних матеріальних активів у практиці ТОВ «Бучачагрохлібпром».

Методологічною основою виконання дипломної роботи стала законодавча та нормативна база з предмету дослідження, а також роботи науковців і практиків у цій сфері, а також фінансові показники ТОВ «Бучачагрохлібпром».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та класифікація основних засобів та необоротних матеріальних активів

1.1.1 Необоротні матеріальні активи

Для ведення господарської діяльності, виконання завдань і досягнення поставленої мети кожне підприємство повинне мати відповідне майно. Воно складається з різного роду речових і фінансових засобів, кількість і структури яких можуть бути значно диференційовані залежно від характеру ведення діяльності. Майно поділяється на необоротне і оборотне.

Про зарахування окремих складових частин майна до необоротного або оборотного слід вирішувати на основі вивчення таких факторів як вартість, період використання, роль чи функції, які вони виконують у господарській діяльності суб'єкта тощо. Структура і склад майна залежать головним чином від характеру діяльності підприємства, який змінюється під впливом виду господарських завдань, сезонності, організації і технології виробництва, умов постачання і збуту тощо (Рисунок 1.1).

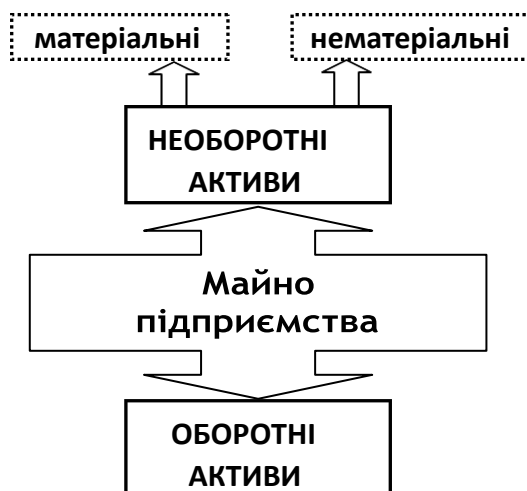

Рисунок 1.1. Складові майна суб'єкта господарювання

Для правильного розуміння поняття “необоротні активи” та розкриття їх сутності слід визначити, який зміст вкладається в цей термін в різних науках економічного спрямування. В економічній теорії, фінансах, бухгалтерському обліку по різному розглядають їх, по різному трактують поняття, навіть зустрічаємо різну назву терміну, який є об’єднуючим для засобів довгострокового користування.

В своїх наукових працях з питань фінансового менеджменту І.О. Бланк [7, С. 153-157] під активами підприємства розуміє контрольовані ним економічні ресурси, сформовані за рахунок інвестованого в них капіталу, які характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю і здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких в процесі використання зв’язаний з факторами часу, ризику і ліквідності.

Зарубіжні вчені-бухгалтери М.Р. Метьюс, М.Х.Б. Перера зазначають, що “поділ активів на основні і оборотні прийшов у практику бухгалтерського обліку з економіки через судову сферу в кінці ХІХ або на початку ХХ століття” [44, С. 274].

Те, що в економіці та юриспруденції називають капіталом, в бухгалтерському обліку називають активами. Тому однією з теорій походження поділу активів на оборотні та необоротні (основні) є класичний поділ капіталу визначним економістом Карлом Марксом на оборотний і основний.

Отже, необоротні активи, тобто основний капітал, є складовою активу (майна) підприємства. В іноземній економічній та обліковій практиці поняття “необоротні активи” позначають різними термінами, що впливає з особливостей перекладу з різних мов світу. Наприклад, англійською мовою необоротні активи можуть називатися non-current assets (необоротні активи), fixed assets (фіксовані активи), long-term assets (довгострокові активи) тощо.

Проведено аналіз визначення терміну у довідниковій літературі у додатку А. При цьому виявлено проблему схожості термінів, тому досліджуємо визначення не тільки необоротних активів, а й основного капіталу, основних засобів, основних фондів, довгострокових активів тощо.

1.1.2 Основні засоби

Основні засоби є важливою і невід'ємною складовою фінансово-господарської діяльності любого підприємства, вони відіграють важливу роль, зокрема, в економічних процесах, саме через це термінологія відіграє значну роль у відображенні основних засобів у синтетичному і аналітичному обліку та зрештою у звітності.

Розглянемо розвиток категорії «основні засоби» у науковій літературі. Варто зауважити, що поняття «основні засоби» стали розглядати як окрему економічну категорію на сучасному етапі економічного розвитку. В працях економістів-класиків розглядали лише категорію капіталу, до якої як одну із складових включали об'єкти необоротних активів.

Першим вченим, який виділив поняття «основний капітал», а також розглядав його як частину капіталу, був А. Сміт, який у своїй праці

«Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.) досліджував природу капіталу, його нагромадження і застосування. Він вперше застосував терміни основний та оборотний капітал. До основного капіталу А. Сміт відносив машини та різноманітні знаряддя праці, промислові і торгівельні будівлі, будівлі на фермах, склади, «поліпшення землі» (розчищення, осушення, удобрення), та інші предмети, які, залишаючись у незмінній натурально-речовій формі, приносили дохід. Окрім того, він зазначав, що основний капітал у обігу не знаходиться, так як увесь час знаходиться у власності однієї людини, а прибуток він приносить тільки за допомогою оборотного капіталу [68].

Д. Рікардо вважав, що у основі поділу капіталу на основний та оборотний лежить термін корисного використання цих частин капіталу. Він зазначав, що один і той же вид капіталу може виступати як основний або як оборотний в залежності від галузі, де він задіяний [47].

Об'єктом основних засобів у бухгалтерському обліку згідно П(С)БО 7 є закінчений пристрій із усіма пристосуваннями та приладдям до нього чи окремий конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій, або відокремлений комплекс конструктивно

1.2 Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів та необоротних матеріалів підприємства

Важливим при веденні обліку основних засобів та складанні звітності є дослідження нормативно-правового регулювання. Розглянувши діючі нормативні акти, можна згрупувати та представити їх у вигляді чотирьох рівнів:

I рівень – законодавчий – визначає сутність бухгалтерського обліку, його завдання, основні поняття, що використовуються, порядок регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку. Включає Конституцію України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України

«Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

II рівень – нормативний - Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», який регулює методологічні засади ведення обліку основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, та ряд інших П(С)БО.

III рівень – методичний - Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів; Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку; Інші нормативно-правові акти.

IV рівень – організаційний - Наказ про облікову політику підприємства; Робочий план рахунків для обліку необоротних матеріальних активів; Наказ про проведення інвентаризації; посадові інструкції; графіки документообігу та інвентаризації; регламенти бухгалтерських та інших адміністративних служб та порядок організації та реалізації внутрішнього контролю. Ця група документів формується в рамках системи управління конкретного підприємства.

Важливим законодавчим актом, що регулює облік основних засобів є Закон

України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Цей закон визначає правові засади організації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Згідно даного документу бухгалтерський облік є обов'язковим, ведеться всіма підприємствами, оскільки фінансова, статистична, податкова та інші види звітності, ґрунтуються на даних цієї системи. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві, відповідальність за правильність його ведення несе власник або уповноважений орган, який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Податковим кодексом України визначається поняття амортизації, вартості, що амортизується, первісної, ліквідаційної вартості, класифікація основних засобів у залежності від строку їх корисного використання та об'єкти основних засобів, що підлягають амортизації.

Вагома роль відводиться П(С)БО 7 «Основні засоби». Це положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Зокрема, у даному документі наводяться критерії визнання об'єкта основних засобів активом, прописані методи оцінки, переоцінки та амортизації основних засобів, врегульовано формування інформації про зменшення корисності та вибуття основних засобів, а також порядок розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності.

Окрім П(С)БО 7 ведення обліку основних засобів регулюють ще ряд стандартів, а саме:

П(С)БО 14 «Оренда» визначає методологічні засади формування інформації в бухгалтерському обліку про оренду необоротних активів та розкриття її у фінансовій звітності. Зокрема, виділяє фінансову та операційну оренду, і відповідним чином надає інформацію про ведення обліку оренди як в орендаря, так і в орендодавця, а також розкриття інформації у примітках до фінансової звітності.

Висновок до розділу 1

РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТОВ «БУЧАЧАГРОХЛІБПРОМ»

2.1 Проведення аналітичних процедур в аудиті

У ході проведення аудиту здійснюється перевірка, моделювання та аналіз облікових даних задля визначення їх повноти, якості, вірогідності та правомірності. З цією метою облікова інформація порівнюється із фактичними даними інформаційної системи, а також здійснюється тестування розрахунків і перерозрахунків, підсумування, повторне упорядкування і формування звітних даних та порівняння їх з реальними даними.

Б. Ф. Усач таке моделювання облікових даних називає аналітичною перевіркою і зазначає, що під терміном «аналітична перевірка» потрібно розуміти набір наступних процедур:

- аналіз співвідношень різних фінансових даних;
- порівняння фактичних даних із прогностичними, із аналогічними показниками минулих періодів, показниками аналогічних підприємств, середньогалузевими даними [8].

Причому такі процедури можуть варіюватися від простих зіставлень до широких комп'ютерних програм, які реалізують найновіші статистичні розробки (наприклад, множинний регресійний аналіз). Варто зазначити, що в аналітичних процедурах можуть використовуватися не лише фінансові дані, а також й операційні. Так, наприклад, обсяги реалізації промислового підприємства залежатимуть великою мірою від потужностей його виробничих ліній, а супермаркету - від загальної площі приміщень. Тому, на наш погляд, варто доповнити визначення аналітичних процедур і зазначити, що в їх склад входять порівняння, спостереження, обчислення, перевірки, які проводяться для того, аби сформулювати свої очікування щодо взаємозв'язку між фінансовими та операційними даними.

Досліджуючи значення терміну «аналітичні процедури», звернемося до

наукових праць зарубіжних та вітчизняних вчених.

Зокрема, А. Аренс, Дж. Лоббек під аналітичними процедурами мають на увазі оцінку фінансової інформації на основі вивчення ймовірних відношень між фінансовими та нефінансовими даними, в тому числі зіставлення записаних сум з тими сумами, які визначив аудитор [4].

Такі науковці, як Ф. Л. Дефлиз, В. М. О'Рейлли, М. Б. Хирш дотримуються думки, що аналітичні процедури являються різновидом перевірок фінансової інформації шляхом проведення досліджень і порівняння даних та тенденцій змін. Аналітичні процедури передбачають аналіз бухгалтерських записів, пошук документів про «підозрілі суми» і джерела інформації, які при виявленні вимагають проведення подальших перевірок [5].

Вітчизняні вчені, зокрема, В. С. Рудницький і О. М. Бунда під аналітичними процедурами вважають аналіз та оцінку як фінансової, так і нефінансової інформації, що дає змогу аудиторів виявити незвичні тенденції чи викривлення для: зменшення ризиків суттєвого викривлення інформації до прийнятно низького рівня; зменшення обсягів «точних» аудиторських процедур, а, відповідно, і часу на проведення аудиту; формування висновку стосовно того, чи узгоджуються фінансові звіти в загальному із аудиторським розумінням бізнесу клієнта [7].

Н. І. Дорош під терміном «аналітичні процедури» розуміє вид незалежних процедур, суть яких полягає у виявленні, оцінці та аналізі показників і тенденцій, а також співвідношень між показниками фінансово-економічної діяльності економічного суб'єкта, що перевіряється. Аналітичні процедури являють собою різновидність перевірок фінансової інформації шляхом проведення досліджень і порівняння даних і тенденцій [38].

Проаналізувавши вітчизняну та зарубіжну економічну літературу можна сказати, що вчені погоджуються в висловлюють спільну думку щодо визначення поняття «аналітичні процедури». Зокрема під цим терміном розуміється порівняння фінансової інформації із усякими фінансовими та нефінансовими даними.

2.2 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю "Бучачагрохлібпром" створене Зборами учасників Товариства від 4 грудня 2003р. в процесі реорганізації відкритого акціонерного товариства "Бучацький хлібо завод" відповідно до закону "Про господарські товариства".

Предметом діяльності товариства є вирощування зернових культур; виробництво хліба та хлібобулочних виробів; вирощування ВРХ та свиней, і реалізація тваринницької продукції; роздрібна торгівля; надання фізичним і юридичним особам послуг транспортом, сільськогосподарською технікою; заготівля, зберігання і реалізація сільськогосподарської продукції, в тому числі технічних культур; створення позичкового насінневого фонду, його реалізація, позичкова насіннева діяльність; організація обробки сільськогосподарської продукції (насіння зернових, трав, льону) та реалізація її виробникам; виробництво будівельних матеріалів, виконання будівельних та ремонтно-будівельних робіт; розвиток різних підсобних промислів; зовнішньоекономічна діяльність; інші види діяльності, не заборонені чинним законодавством України.

Господарство має право на придбання у власність земельних ділянок, має право споруджувати житлові будинки, господарські будівлі та споруди на належних йому, його членам на праві власності земельних ділянках відповідно до затвердженої документації у встановленому законом порядку.

Виробничо-економічні відносини господарств з державними підприємствами, організаціями, установами, недержавними господарюючими суб'єктами, іншими юридичними та фізичними особами будуються на основі правочинів, договорів. Втручання в господарську та іншу діяльність Господарства державних та інших органів, а також посадових осіб не допускається. Збитки, заподіяні неправомірним втручанням у його діяльність, підлягають відшкодуванню за рахунок винних. Господарство не несе відповідальності за зобов'язаннями Держави, а Держава не відповідає за зобов'язаннями Господарства.

Господарство діє на умовах самокупності. Всі витрати покриває за рахунок власних доходів та інших джерел, не заборонених законодавством. Воно самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організовує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію, на власний розсуд та ризик підбирає партнерів з економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, в тому числі і іноземних.

Воно може займатися разом із сільськогосподарським виробництвом будь-яким іншим видом діяльності, не забороненим законодавством України. Має право вступати у договірні відносини з будь-якими юридичними та фізичними особами, органами державної влади та місцевого самоврядування.

Рівень соціально - економічного розвитку господарства визначають фондо- та енергоозброєність праці, рівень її оплати, вартість основних засобів невиробничої сфери, з розрахунку на одного працюючого. Важливими показником є норма прибутку до основних виробничих фондів, оборотних засобів.

Підвищення ефективності виробництва господарства можливе за рахунок нарощування обсягів сільськогосподарської продукції, продовольчих товарів на основі зростання державної продукції, своєчасного доведення її до споживача.

На сільськогосподарських підприємствах земля є не тільки територіальною базою виробництва а й засобом, засобом який не можна замінити іншим. Вся земля розподіляється на угіддя. З них виділяють сільськогосподарські угіддя, які використовують, як основний засіб для виробництва сільськогосподарської продукції.

Сільськогосподарські угіддя - це угіддя, які мають конкретне сільськогосподарське призначення і придатні для виробництва певних видів сільськогосподарської продукції і включають рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища. До несільськогосподарських угідь відносяться наступні: ліси, землі під будівлями та під водою, болота, яри, піски, гірські хребти і т.д.

Таблиця 2.2 –
Склад земель у товаристві з обмеженою відповідальністю
"Бучачагрохлібпром"

Угіддя	Площа, га			2017 рік до 2015 року, %
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	
Всього земельних угідь	2310	2524	3120	135
в тому числі сільськогос- подарських угідь, з них:	2300	2410	3110	135
рілля	2300	2410	3110	135
пасовища	-	114	-	-
Багаторічні насадження	10	20	10	100

2.3 Основні напрямки аналізу необоротних матеріальних активів ТОВ «Бучачагрохлібпром»

Аналіз забезпечення підприємства необоротними активами передбачає проведення аналізу динаміки необоротних активів та їх складу і структури. У процесі аналізу динаміки необоротних активів вивчають зміну їх загального обсягу і складу, виявляють види необоротних активів за рахунок яких відбулася зміна їх загального обсягу; темпи зростання загального обсягу необоротних активів зіставляють з темпами зростання обсягу виробництва і реалізації продукції, обсягу оборотних активів. Аналіз складу і структури необоротних активів передбачає вивчення співвідношення їх складових, дослідження тенденцій зміни часток цих складових у загальні сумі необоротних активів підприємства. За результатами аналізу доходять висновку щодо орієнтації підприємства на певний напрям розвитку (створення умов для розширення операційної діяльності; інноваційний розвиток; інвестиційно-фінансову стратегію розвитку) чи поєднай окремих напрямів розвитку.

З метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здійснення інших функцій господарської діяльності

підприємство утримує матеріальні активи у формі засобів праці – будівлі, споруди, машини, обладнання тощо, сукупність яких і становить зміст необоротних матеріальних активів – основних засобів. Основні засоби підприємства перебувають у постійному русі – кругообороті й проходять протягом повного циклу вартісного кругообороту три основні стадії.

На першій стадії сформовані підприємством основні засоби в процесі їх використання і зношення переносять частину своєї вартості на готову продукцію; це триває протягом багатьох операційних циклів, аж до повного зношення окремих видів основних засобів. На другій стадії в процесі реалізації продукції зношення основних засобів накопичується на підприємстві у формі амортизаційних відрахувань. На третій стадії амортизаційні відрахування як частина власних фінансових ресурсів підприємства скеровуються на відновлення діючих чи придбання нових видів основних засобів. Проміжок часу, протягом якого відбувається повний цикл кругообороту вартості конкретних видів основних засобів, характеризує строк їх служби (експлуатації) [4].

З урахуванням особливостей циклу вартісного кругообороту основних засобів здійснюється процес управління цим видом необоротних активів підприємства. Мета такого управління – забезпечити своєчасне їх оновлення і підвищити ефективність використання. У відповідності з цією метою виконується аналіз основних засобів підприємства. Він передбачає вивчення динаміки, складу і структури основних засобів, їх стану та використання.

Аналіз динаміки, складу і структури основних засобів. На першому етапі аналізують зміни загальної вартості основних засобів та їх окремих груп на кінець звітного періоду, порівняно з його початком, та визначають темпи їх зростання (приросту). Для оцінки основних засобів використовують показники первісної переоціненої чи залишкової вартості основних засобів на певну дату чи середньорічної вартості за певний період. Аналіз динаміки загальної вартості основних засобів дає змогу оцінити тенденції зміни виробничого потенціалу, що знаходиться у розпорядженні підприємства, виявити причини, які їх зумовили [29, с. 56].

Висновок до розділу 2

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Аналіз ефективності використання основних засобів та матеріальних активів

Організація обліку основних засобів – достатньо складна ділянка бухгалтерської роботи, до того ж сьогодні їх бухгалтерський та податковий облік, не зважаючи на своє зближення, здійснюються по-різному та ведуться окремо. Організація обліку основних засобів визначається як цілеспрямований вибір та безпосереднє упорядкування способів і прийомів збирання обробки та видачі достовірної та своєчасної вихідної інформації про наявність, рух, збереження та використання основних засобів із метою прийняття управлінських рішень.

Інформація про основні засоби є основою для характеристики фінансового стану і результатів діяльності підприємства. Достовірне визначення, оформлення, оцінка та облік основних засобів у фінансово-господарській діяльності відіграє важливу роль і безпосередньо впливає на результати бізнесу і ринкову ціну підприємства.

У будь-якому господарстві обліковий процес як технологічна сукупність складається з трьох етапів: первинного, поточного, підсумкового. На кожному етапі є такі основні об'єкти організації облікового процесу: облікові номенклатури; носії облікової інформації, рух носіїв, технологія забезпечення облікового процесу.

Мета первинного обліку основних засобів – збирання та обробка даних про факти господарської діяльності, їх подальше перетворення на інформацію, яка дає можливість апарату управління розробляти та ухвалювати рішення і уникати економічних прорахунків.

Змістом первинного обліку є первинне спостереження та сприйняття господарського факту (явища або процесу), вимірювання в натуральному та

вартісному вираженні, фіксування в носіях облікової інформації – документах. Сприйняття та вимірювання можливе лише тоді, коли об'єкти обліку конкретизовані у вигляді облікових номенклатур. Тому першим об'єктом організації первинного обліку є облікова номенклатура. Організація облікових номенклатур включає два види робіт: вибір (або формування) та складання переліку.

Облікова номенклатура – це перелік господарських фактів про форми функціонування майна – засобів господарства, капіталу – джерела утворення зазначених засобів, про господарські операції, а також результати господарської діяльності, які мають знайти відображення у бухгалтерському обліку. Сукупність об'єктів бухгалтерського обліку визначається змістом господарської діяльності конкретного господарства, вимогами управління і потребами в інформації, контролі та оцінюванні діяльності на підставі аналізу.

Організацію первинного обліку починають з вивчення складу облікових номенклатур. Насамперед визначають господарські факти, які слід відобразити в системі бухгалтерського обліку та зафіксувати у первинних документах – носіях обліково-економічної інформації. На склад облікових номенклатур впливають система звітності, об'єкти проміжного контролю їх формування. Тому перш ніж почати формування облікових номенклатур первинного обліку, слід ознайомитись із системою фінансової статистичної та внутрішньої звітності підприємства. Для того щоб визначити перелік облікових номенклатур топологічного підрозділу бухгалтерського обліку основних засобів, складають перелік усіх об'єктів, які мають бути зафіксовані в первинних документах.

Одиниця обліку основних засобів – це окремий інвентарний об'єкт. Згідно з П(С)БО 7 "Основні засоби" об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен

3.2 Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів та матеріальних активів

Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних питань у період переходу до ринкових відносин. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства та його конкурентоспроможність на ринку.

Згідно законодавства України, *основні засоби* — це матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності підприємства понад один календарний рік з початку введення їх в експлуатацію, а також предмети вартістю за одиницю понад 500 гривень (за ціною придбання).

С.Покропивний визначає основні засоби як засоби праці, які мають вартість; функціонують у виробництві тривалий час, у своїй незмінній споживчій формі; їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється (на платні послуги), частинами в мірі зношення.

Однак у класичному політ економічному визначенні основних засобів немає обмежень у розмірі їх вартості в грошовому виразі. Важливо, що вони беруть участь у виробничому процесі багаторазово й переносять свою вартість на виготовлений продукт частинами.

Роль основних засобів у процесі виробництва, особливості їх відтворення в умовах ринкової економіки зумовлює особливі вимоги до інформації про наявність, рух, стан і використання основних засобів. Ринкова система управління потребує більш оперативної та комплексної інформації щодо основних засобів. Практика підприємств свідчить, що облік основних засобів ще більш ускладнився. Існує ряд проблем, які негативно впливають на процес управління виробництвом і знижують ефективність використання основних засобів.

Основні засоби підприємств включають основні виробничі засоби й невикористані основні засоби.

Виробничі основні засоби є частиною основних засобів, яка бере участь у процесі виробництва тривалий час, зберігаючи при цьому натуральну форму.

Вартість основних виробничих засобів переноситься на вироблений продукт поступово, частинами, у міру використання. Поновлюються основні виробничі засоби через капітальні вкладення.

Невиробничі основні засоби — це житлові будинки та інші об'єкти соціально-культурного й побутового обслуговування, які не використовуються у господарській діяльності і перебувають на балансі підприємства[5].

На відміну від виробничих основних засобів невинробничі основні засоби не беруть участі в процесі виробництва і не переносять своєї вартості на вироблений продукт. Відтворюються вони тільки за рахунок прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства. Незважаючи на те, що невинробничі основні засоби безпосередньо не впливають на обсяг виробництва, збільшення цих засобів пов'язане з поліпшенням добробуту працівників підприємства. Це в кінцевому рахунку позитивно позначається на результатах діяльності підприємства, на зростанні продуктивності праці.

Основні виробничі засоби з урахуванням специфіки їх виробничого призначення поділяються на такі 16 груп: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди, передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби; бібліотечні засоби; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (не титульні) споруди; природні ресурси; інвентарна тара; предмети прокату; довгострокові біологічні активи[1].

Співвідношення окремих груп основних виробничих засобів становить їх структуру. Поліпшення структури основних виробничих засобів, передовсім підвищення питомої ваги активної їх частини, сприяє зростанню виробництва, зниженню собівартості продукції, збільшенню грошових нагромаджень підприємства.

Для прикладу дамо склад основних виробничих засобів машинобудівного підприємства (Рисунок 3.2).

3.3 Напрямки удосконалення обліку та аудиту основних засобів на ТОВ «Бучачагрохлібпром»

Облік і аудит основних засобів відіграють вирішальну роль в процесі функціонування підприємства, без них процес виробництва є неможливим, а також неможливий процес надання послуг і фінансова діяльність підприємства.

Метою аудиту операцій з основними засобами є отримання достатніх доказів впевненості в достовірності відображення та розкриття інформації відповідно до діючих тверджень подання фінансової звітності.

Для проведення аудиту основних засобів виникає потреба ретельного його планування, розподілу перевірки на кілька етапів та досягнення на кожному з них поставлених цілей [25].

Оцінивши систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор переходить до планування аудиту, кінцевим результатом якого є складання плану аудиту.

План аудиту є більш детальним, ніж загальна стратегія аудиту, оскільки він включає характер, час та обсяг аудиторських процедур, які будуть виконувати члени групи із завдання. Планування таких аудиторських процедур відбувається протягом усього періоду аудиту, оскільки план цього завдання з аудиту постійно уточняється. Наприклад, планування аудиторських процедур оцінки ризиків відбувається на початку процесу аудиту. При цьому планування характеру, часу й обсягу конкретних подальших аудиторських процедур залежить від результатів виконання процедур оцінки ризиків. Крім того, аудитор може розпочати виконання подальших аудиторських процедур для деяких класів операцій, залишків на рахунках і розкриття інформації ще до планування всіх інших подальших аудиторських процедур [25].

Аудит основних засобів підприємства є одним з найважливіших напрямків аудиторської перевірки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Мета аудиту відповідно до МСА 200 "Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності" полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів [24].

Виходячи з мети, основними завданням аудиту основних засобів є:

- контроль за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з основними засобами;
- перевірка правильності документального оформлення операцій, пов'язаних з рухом основних засобів;
- перевірка правильності визнання, класифікації та оцінки основних засобів;
- перевірка фактичної наявності і стану основних засобів;
- перевірка правильності нарахування амортизації;
- оцінка придатності наявних основних засобів для експлуатації;
- перевірка правильності проведення переоцінки основних засобів;
- встановлення джерел фінансування відтворення основних засобів;
- аналіз показників використання основних засобів [5].

Щоб реалізувати всі ці задачі необхідно переконатися в правильності організації аналітичного обліку; виявити чи всі основні засоби закріплені за матеріально відповідальними особами; правильність проведення останньої інвентаризації, які її результати і чи відображені вони в обліку; проконтролювати достовірність даних про наявність і рух основних засобів.

Розглянемо джерела аудиту основних засобів на рисунку 3.3

Висновок до розділу 3

ВИСНОВКИ

В процесі написання даної дипломної роботи були розглянуті основні теоретичні положення основ обліку та аудиту основних засобів та необоротних матеріальних активів підприємства. На першому етапі була показана сутність та класифікація основних засобів та необоротних матеріальних активів з теоретичної точки зору. Далі було показано нормативно-правове регулювання обліку основних засобів та необоротних матеріальних активів підприємства.

Здійснено дослідження економічної категорії «основні засоби», зокрема проаналізовано праці науковці, які наводять наступні критерії визнання: матеріальність (наявність матеріально-речової форми); призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року); амортизаційність (здатність об'єкту в процесі експлуатації поступово переносити свою вартість на результат діяльності підприємства) тощо. Виділені критерії покладено в основу свого бачення визначення поняття «основні засоби», під якими слід розуміти матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності – виготовлений продукт, на дану послугу або товар.

Розкрито зміст аудиту основних засобів, який є складовою загального аудиту фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів. Доведено, що дотримання наведених у роботі складових аудиторської перевірки дозволить аудитору вивчити порядок організації і ведення обліку основних засобів на підприємстві. Таким чином, належна організація аудиторської перевірки на

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеева Ю. Б. Экономический словарь (для бухгалтера, аудитора, директора) / Ю. Б. Агеева, А. Б. Агеева. / - М. : РедСо : Бератор-Паблишинг, 2006. – 256 с.
2. Агрес О.Г. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... к. е. н. : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.Г. Агрес ; Львівський нац. аграр. ун-т. – Львів, 2013. – 20 с.
3. Андросова О. Ф. Особливості класифікації груп основних засобів та методи нарахування амортизації згідно з новим податковим кодексом України / О. Ф. Андросова, К. А. Калугіна // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. - № 5. – С. 102-106.
4. Аренс А. Аудит / А. Аренс, Дж. Лоббек // [Пер. с англ.; гл. редактор серии проф. Я.В.Соколов]. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 560 с.
5. Аудит Монтгомери / [Дефлиз Ф.Л., Дженик Г.Р., О'Рейлли В.М., Хирш М.Б.]. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 542 с.
6. Бабаєв Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку / Ю. А. Бабаєв. – К. : Вища школа, 2009. – 692 с.
7. Бабин І. М. Методологічні та організаційні основи первинного обліку на підприємствах сфери послуг / І. М. Бабин // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. Вип. 7, ч. 1. – Кіровоград : КНТУ, 2005. – С. 288-290.
8. Бабяк Н. Д. Амортизаційна політика підприємства на сучасному етапі реформування економіки України / Н. Д. Бабяк // Теорія і практика перебудови економіки. - 2011. – С. 61-64.
9. Базилевич В.Д. Історія економічних вчень: підручник / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2005. – 567 с.
10. Барановська Т. В. Сутність аналітичних процедур в аудиті через призму економічного аналізу / Т. В. Барановська // Вісник ЖДТУ. – 2010. - № 4.